

Slovak international scientific journal

№40, 2020

Slovak international scientific journal

VOL.3

The journal has a certificate of registration at the International Centre in Paris – ISSN 5782-5319.

The frequency of publication – 12 times per year.

Reception of articles in the journal – on the daily basis.

The output of journal is monthly scheduled.

Languages: all articles are published in the language of writing by the author.

The format of the journal is A4, coated paper, matte laminated cover.

Articles published in the journal have the status of international publication.

The Editorial Board of the journal:

Editor in chief – Boleslav Motko, Comenius University in Bratislava, Faculty of Management

The secretary of the journal – Milica Kovacova, The Pan-European University, Faculty of Informatics

- Lucia Janicka – Slovak University of Technology in Bratislava
- Stanislav Čerňák – The Plant Production Research Center Piešťany
- Miroslav Výtisk – Slovak University of Agriculture Nitra
- Dušan Igaz – Slovak University of Agriculture
- Terézia Mészárossová – Matej Bel University
- Peter Masaryk – University of Rzeszów
- Filip Kocisov – Institute of Political Science
- Andrej Bujalski – Technical University of Košice
- Jaroslav Kovac – University of SS. Cyril and Methodius in Trnava
- Paweł Miklo – Technical University Bratislava
- Jozef Molnár – The Slovak University of Technology in Bratislava
- Tomajko Milaslavski – Slovak University of Agriculture
- Natália Jurková – Univerzita Komenského v Bratislave
- Jan Adamczyk – Institute of state and law AS CR
- Boris Belier – Univerzita Komenského v Bratislave
- Stefan Fišan – Comenius University
- Terézia Majercakova – Central European University

1000 copies

Slovak international scientific journal

Partizanska, 1248/2

Bratislava, Slovakia 811 03

email: info@sis-journal.com

site: <http://sis-journal.com>

CONTENT

ECONOMY

Spiryagin W.

ANALYTICAL APPROACHES TO HISTORICAL TENDENCIES, DEVIATIONS OF ECONOMIC SYSTEM AND FINANCIAL INTERRELATIONS 3

Alieva T.

ESSENCE AND FEATURES OF SOCIAL PROJECTS AND SOURCES OF THEIR FINANCE 9

Diachynska O., Diachynskiy A.

ENTERPRISE ASSETS MANAGEMENT 12

Kysh L.

REALIZATION OF PRODUCTS BY AGRICULTURAL ENTERPRISES IN CONDITIONS FOR THE CHANGE OF THE MARKET CONJUNCTURE 17

Kozachenko A.

FINANCIAL SUSTAINABILITY OF THE ENTERPRISE: FEATURES OF RECOGNITION AND STRATEGY OF PROVIDING IN MODERN CONDITIONS 23

Korpaniuk T., Dovhan P.

NON-PERFORMANCE LONG-TERM BANKING LOANS IN UKRAINE: ACCOUNTING AND ANALYSIS PROBLEMS 30

Yuzikhina K., Kravchenko A., Elkina N.

ELECTRONIC DOCUMENT MANAGEMENT AS AN EFFECTIVE TOOL TO REDUCING CORRUPTION (ON THE EXAMPLE OF CUSTOMS AUTHORITIES) 38

Markevych L.

PROSPECTS OF DEVELOPMENT AND FEATURES OF ORGANIC PRODUCTION MARKET FORMATION IN UKRAINE 42

Podolyanchuk O., Koval N.

MONETARY FUNDS AS A CONCEPT IN ACCOUNTING 48

Razumovskiy D.

EMPLOYMENT TYPICAL MODELS OF FINANCIAL BEHAVIOR OF POPULATION IN THE CONDITIONS OF MACROECONOMIC INSTABILITY 54

Razumovskaya E., Gainutdinov B.

MECHANISM OF FINANCIAL STRATEGY OF INDUSTRIAL COMPANY 57

Lebedev A., Razumovskaya E.

CENTRAL BANK OF RUSSIA FINANCIAL POLICY AS AN ELEMENT OF FINANCIAL REGULATION OF THE ECONOMY 59

Yurchuk N., Kiporenko S.

FOREIGN DIRECT INVESTMENT: ASSESSMENT OF INVOLVEMENT IN THE ECONOMY OF UKRAINE 62

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Маркевич Л.С.

*Асистент кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки
Вінницький національний аграрний університет,
Україна, Вінниця*

PROSPECTS OF DEVELOPMENT AND FEATURES OF ORGANIC PRODUCTION MARKET FORMATION IN UKRAINE

Markevych L.

*Assistant of the department of accounting and taxation in the branches of economy
Vinnytsia National Agrarian University,
Ukraine, Vinnytsia*

Анотація

У статті проведено дослідження думок науковців з питань виробництва та реалізації органічної продукції. Досліджено перспективи розвитку ринку органічної продукції, та розкрито різні погляди вчених щодо особливості формування цінової політики органічної продукції. Розкрито основні напрямки експорту української органіки на європейський ринок, та розглянуто структуру потенційного ринку органічної продукції в Україні. Досліджено основні галузі органічного виробництва в Україні. Представлено особливості її сертифікації та визначено пріоритетні напрямки стратегії розвитку аграрного сектора економіки в сфері органічного виробництва. Розкрито фактори впливу на формування ціни на органічну продукцію та обґрунтовано їх конкурентоспроможність на вітчизняному ринку. Розглянуто сучасний стан та перспективи розвитку ринку органічної продукції в Україні. Підтверджено необхідність розробки державних програм щодо компенсації витрат на виробництво органічної продукції для підтримки та стимулювання вітчизняних виробників.

Abstract

The article examines the opinions of scientists on the production and sale of organic products. Prospects for the development of the organic market have been investigated, and different views of scientists on the peculiarities of pricing policy of organic produce have been considered. The main directions of Ukrainian organic export to the European market are revealed, and the structure of the potential market for organic produce in Ukraine is considered. The main branches of organic production in Ukraine are investigated. The features of its certification are presented and priority directions of the strategy of development of the agricultural sector of the economy in the sphere of organic production are defined. The factors of influence on the pricing of organic products are revealed and their competitiveness in the domestic market is substantiated. The current state and prospects of development of the organic produce market in Ukraine are considered. The necessity of development of state programs for compensation of the organic production costs for the support and stimulation of domestic producers was confirmed.

Ключові слова: органічна продукція, органічне виробництво, ринок органічної продукції, сертифікація органічної продукції.

Keywords: organic products, organic production, organic market, certification of organic production.

Постановка проблеми. Дослідження науковців виявили стрімке зниження екологічної якості продукції рослинництва та тваринництва, що в свою чергу, обумовило збільшення інтересу споживачів до екологічно чистої та безпечної продукції.

На сучасному етапі розвитку аграрного сектору спостерігається тенденція до зростання попиту на органічну продукцію. В Україні та світі активно розвивається галузь органічного сільського господарства, а питання еколого-економічних перспектив його розвитку є досить актуальним для вітчизняних та зарубіжних вчених. Проте, попри вживання державою та суб'єктами господарювання певних заходів, органічне сільське господарство та ринок органічної сільськогосподарської продукції досі залишаються недостатньо розвинутими.

Існуюча система потребує наукового обґрунтування еколого-економічних механізмів розвитку

виробництва органічної сільськогосподарської продукції та дослідження конкретних показників, що відображають вплив різних факторів на цей процес.

Актуальним є дослідження економічних і екологічних аспектів органічного виробництва для формування ефективної стратегії його розвитку в Україні, спрямованої на виробництво екологічно безпечної продукції та підвищення конкурентоспроможності сільського господарства на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Аналіз останніх публікацій. Економічний розвиток України вимагає підвищення продовольчої безпеки держави та забезпечення населення високоякісними та екологічно безпечними продуктами харчування.

Саме таку безпеку гарантує органічна продукція, виробництво якої, на сьогоднішній день, є од-

ним із пріоритетних напрямків розвитку вітчизняного сільського господарства. Мартинюк М.П. вважає, що органічне виробництво є одним із перспективних напрямків розвитку агропродовольчого сектору України, та відзначає позитивну динаміку збільшення площ сільськогосподарських угідь, зайнятих під виробництвом екологічно якісної продукції. Зазначає, що широке впровадження технологій органічного агрогосподарювання сприятиме створенню робочих місць у сільській місцевості, відкриває нові перспективи розвитку для малих і середніх форм господарювання, забезпечуватиме нарощування експортного потенціалу органічної продукції, світовий попит, на яку щорічно зростає, та виходу українських товаровиробників на нові ринки збуту [5].

Шкуратов О.І. наголошує, що для розвитку ринку органічної продукції необхідно удосконалити нормативні документи із стандартизації органічного землеробства, розглянути вимоги щодо надання послуг, передбачених веденням органічного землеробства та удосконалити технологічні процеси її виробництва [10]. Гуцаленко О.О. зауважує, що можна виокремити кілька видів ціноутворення, які залежать від структури ринку, умов продажу товару, його якості, виду, новизни, місця розташування тощо, та поєднає їх у три групи: витратні, ринкові, економетричні або порівняльні [1].

Подоланчук О.А. досліджує проблеми облікового забезпечення процесу виробництва органічної продукції. Автор зазначає, що станом на сьогодні відсутні будь які напрацювання методичного та нормативного забезпечення облікового процесу [7]. Кільницька О.С. виокремлює основні фактори та особливості ціноутворення на органічну продукцію в Україні [2].

Формування цілей статті. Метою наукової публікації є дослідження перспектив розвитку

та особливостей формування ринку органічної продукції в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вітчизняне сільське господарство є визначальною галуззю у забезпеченні населення харчовими продуктами, тому питання екологічної безпечності мають першочергове значення. Основною державною цільовою програмою українського агророзвитку визначено стратегічний напрям формування агро-екологічного іміджу України. В межах цього напрямку, передбачено сприяння ціноутворенню, з урахуванням екологічності продукції.

Значний науково-практичний інтерес щодо ціноутворення на еко-продукцію обумовлено тим, що органічне виробництво розвивається в Україні шаленими темпами, за останні п'ять років приріст склав 90 % [2].

Багатогалузевість національного господарства, різноманітність сфер економічної діяльності, територіальні та регіональні особливості України, сезонні зміни накладають свій відбиток на види, сорти, типи, асортимент органічної продукції, рівень та динаміку її цін.

Варто зазначити, що більшість виробленої органічної продукції в Україні орієнтована на експорт, у той час, як внутрішній ринок без належної підтримки держави розвивається повільно. Саме ринок ЄС разом зі Швейцарією є важливим для України в торгівлі органічною продукцією і займає більше 80% у частці органічного експорту. Географічно це найближчий до нас "платоспроможний сусід", що постійно розвивається.

Україна сьогодні посідає 4 - те місце в ТОП-5 постачальників органічної продукції до ЄС. Показники експорту української органіки на ринок ЄС станом на березень 2019 року представлено на рис. 1.

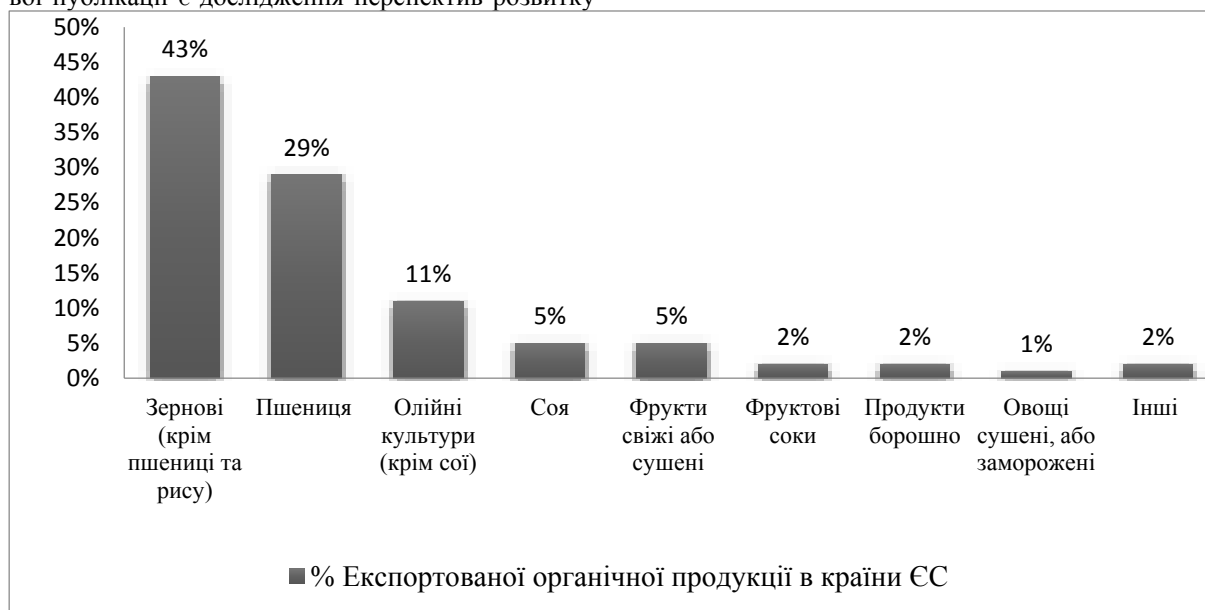

Рис. 1. Експорт української органіки на ринок ЄС станом на березень 2019 року
Джерело: сформовано автором за [6]

За дослідженням Федерації органічного руху України, внутрішній споживчий ринок органічних продуктів в Україні з кожним роком почав стрімко розвиватись. Не зважаючи на істотне поживлення ринку, є невикористані можливості його дальшого розвитку.

На теперішній час ціна на органічні продукти суттєво завищена. Якщо за кордоном націнка в середньому становить 20–30 %, то в Україні її величина може сягати 300 %.

Структуру потенційного ринку органічної продукції представлено графічно на рис. 2.

Рис. 2. Структура потенційного ринку органічної продукції в Україні
Джерело: сформовано за [3, 129]

Вважаємо доречним уточнити основні фактори та особливості ціноутворення на органічну продукцію в сучасних ринкових умовах.

Закон України “Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції” визначає систему контролю за процесом виробництва та виробниками у відповідності до практики країн ЄС; адаптує внутрішню систему контролю якості органічної продукції до європейських стандартів; узгоджує українське законодавство з європейським.

Відповідно до законодавства “органічна продукція – це продукти тваринного та рослинного по-

ходження, сільськогосподарська продукція, харчові продукти (у тому числі необроблені) та корми, отримані в результаті органічного виробництва” [9].

Органічне виробництво – це діяльність операторів ринку органічної продукції, пов’язана з виробництвом та реалізацією органічної продукції відповідно до законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції.

Стаття 13 Закону України “Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції” розмежовує основні галузі органічного виробництва, які представлено на рис. 3.

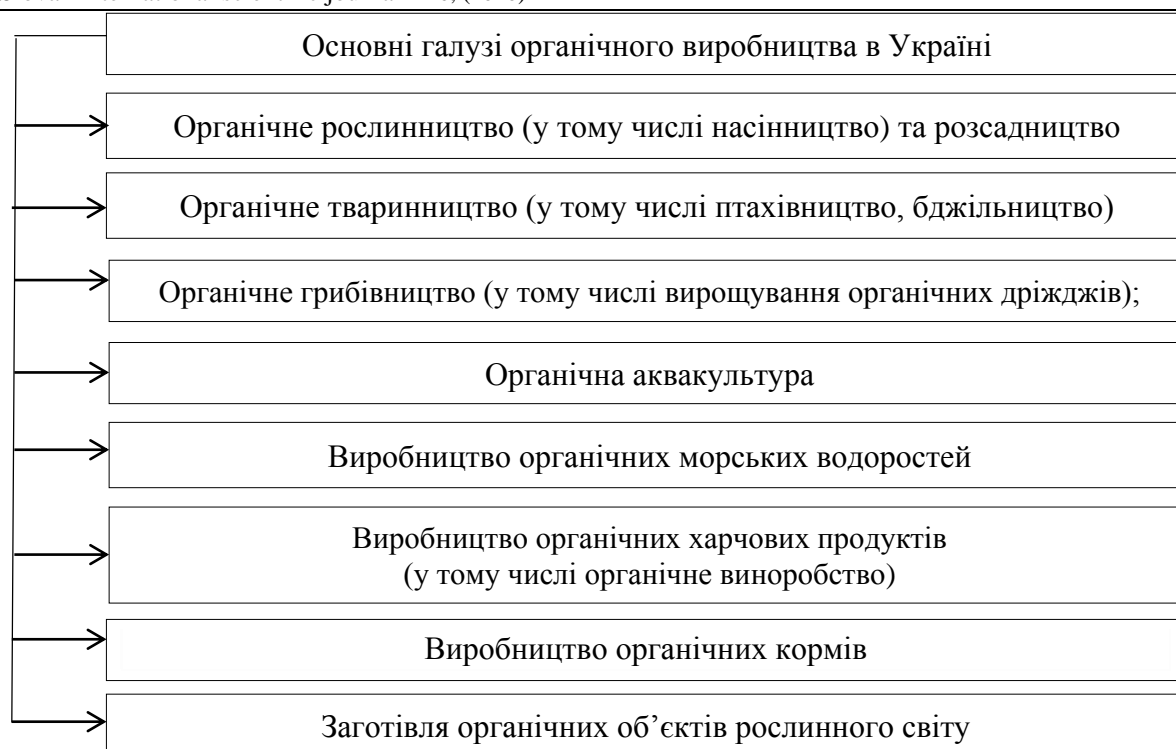

Рис 3. Основні галузі органічного виробництва в Україні
Джерело: сформовано за [9]

Значна галузева розгалуженість та специфіка діяльності кожної з вищезгаданих сфер економічної діяльності накладає свій відбиток на процес ціноутворення та формування цін органічної продукції.

Зазвичай цінові надбавки на органічну продукцію відрізняються не тільки залежно від виду продовольчих товарів, але й місця, каналу та терміну реалізації і коливаються від 10 до 400 %. Позичуючи органічну продукцію як основну незамінну складову здорового способу життя, логічним стало обрання цінової стратегії максимізації прибутку, що передбачає застосування максимально високих цін. При цьому в залежності від встановлених цілей цінова політика набуває своїх специфічних рис.

Маркетологи розрізняють 4 групи споживачів за рівнем доходів [2]:

- економ класу;
- стандартні;
- премію;
- VIP-персони.

Варто зазначити, що позиціонування товару як органічна продукція – це насамперед продукт преміум-класу та VIP-клієнтів, асортимент якої представляє сегмент найбільш платоспроможних покупців. Водночас представники економ класу і “стандартні” споживачі також можуть бути потенційними покупцями дорогої органічної продукції, особливо якщо це пов’язано з незадовільним станом їх здоров’я, в результаті алергій, токсичних реакцій та інших негативних факторів. Водночас з точки зору споживачів ключовим обмежуючим фактором щодо придбання органічних продовольчих товарів є висока ціна [2].

Органічна продукція належить до групи товарів “розрахунок”, а не соціально значущих, де представлені, насамперед, продовольчі товари для

відновлення фізіологічних, професійних, інтелектуальних та інших здібностей людини.

Тому, якщо традиційна сільськогосподарська продукція та продовольчі товари належать до нееластичних, то органічна продукція є еластичною, тобто при зміні ціни інтенсивно реагує на обсяги її реалізації. Висока собівартість витрат виробництва та сертифікації продукції – це основна причина для високих цін на органічні продукти. Вона обумовлена високою трудомісткістю на одиницю продукції та модернізацією виробництва. При виробництві екотоварів природним способом обсяги виробництва значно менші, ніж при інтенсивних сучасних промислових технологіях, тому тут не можна використати ефект економії від масштабів.

Окремою складовою витрат є процедура сертифікації. Ураховуючи ту обставину, що понад 50 % від загального обсягу органічної продукції в Україні експортується до країн ЄС, вітчизняні виробники, у своїй переважній більшості, сертифікуючи продукцію дотримуються вимог європейського законодавства, зокрема керуються Постановою Ради ЄС “Про органічне виробництво та маркування органічної продукції” [4].

Найбільшою популярністю серед сертифікаційних органів в Україні користується Органік Стандарт (68 %), це перший український сертифікований орган, що здійснює інспекцію та сертифікацію органічного виробництва. За даними “Органік стандарт” – вартість сертифікації може варіюватися від 2,4 до 25 тис. грн. залежно від обсягів виробництва та виду продукції. Маючи тісний зв’язок із ІМО16 (Швейцарія), Органік Стандарт створює додаткові можливості для українських виробників органічної продукції на зовнішньому ринку В ідеалі

органічне виробництво має бути сертифіковано відповідно до європейських, американських та японських стандартів [2].

Еко-продукція виробляється у результаті органічного (сертифікованого) виробництва. Звідси слі-

дує, що органічне виробництво спрямоване на імплементацію нових правил та методів у сфері безпечності та якості харчових продуктів. Найбільш розповсюджені органи сертифікації органічного виробництва представлено на рис. 4.

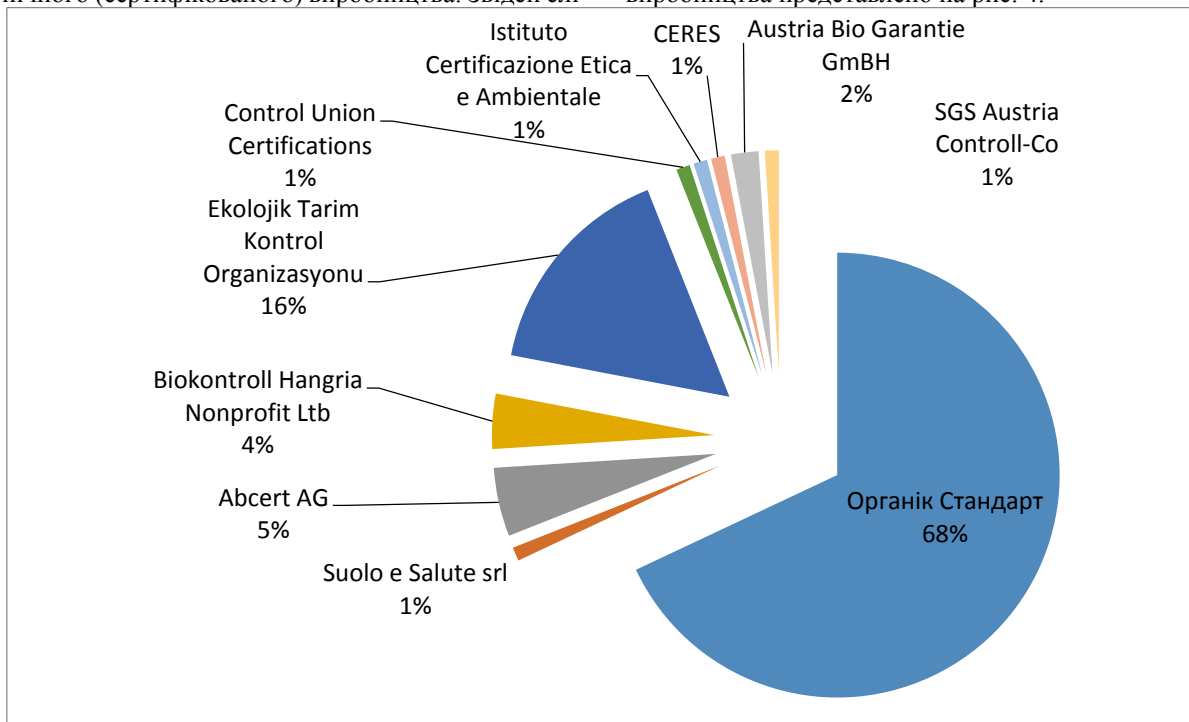

Рис.4. Питома вага надання сертифікаційних послуг найбільш розповсюдженими сертифікаційними органами в Україні
Джерело: сформовано за [3, 134]

Органічне виробництво передбачає певні етапи переходу від звичайного виробництва до виробничих процесів, які спрямовані на підтримку оптимального стану економіки на соціальному, екологічному та економічному рівнях. За офіційною статистикою Україна посідає 11 місце серед

Європейських країн за обсягом земельного банку, сертифікованого відповідно до органічних вимог виробництва [4].

Основні фактори, які впливають на формування ціни на органічну продукцію відображені на рис. 5.

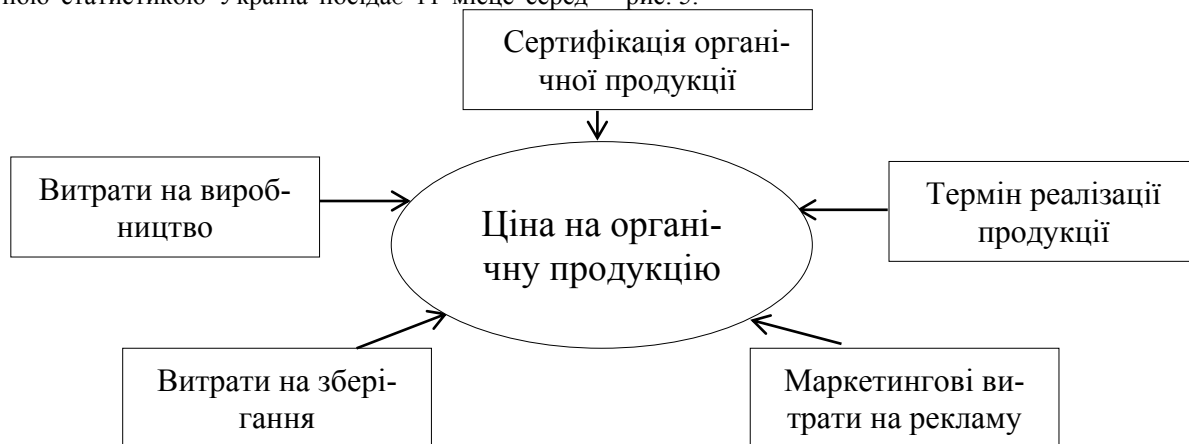

Рис. 5. Фактори впливу на формування ціни органічної продукції
Джерело: сформовано за [4, с.101]

Аналізуючи товаропросування на ринку органічної продукції, встановлено, що найбільший рівень доданої вартості формується при її збереженні, переробці, стандартизації, транспортуванні та оптовій торгівлі. В менших розмірах формується надбавка виробників сировини та реалізаторів кінцевої продукції.

Висока вартість органічної сировини не збільшує ціну готового до споживання продукту пропорційно. Нині в Україні вартість біосировини орієнтовно займає 25–30 % у складі роздрібної ціни. За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України станом на червень 2019 року в

Україні зареєстровано більше 420 виробників органічної продукції. Все це зумовлює слабозрозумілий ринок органічної продукції [2].

Серед найбільших українських товаровиробників представлені сертифіковані товарні групи органічних круп, борошна, меду, соків, сиропів та інших видів. Проте частка органічної продукції на вітчизняному ринку сільськогосподарської продукції та продовольчих товарів незначна. Крім того, більшість національних товаровиробників органіки орієнтовані на експорт у розвинені країни, де “розкручено” бренд здорового способу життя і платоспроможність споживачів є значно вищою, ніж українців.

Наразі в Україні обмежена кількість спеціалізованих магазинів, які реалізують органічну продукцію, а оптові великі торговельні мережі тільки починають освоювати екологічно чисті та безпечні товари. Відомим торговельними закладами в цій сфері є магазини Natur Boutique, Delight, Glossary, в оптовій торгівлі: Сільпо, Metro, Мегамаркет та ряд інтернет-магазинів. Роздрібна ціна органічної продукції формується на ринку відповідно до закономірностей його функціонування.

Експерти відзначають, що при умові налагодженої системи постачання та логістики, ціни органічної продукції не повинні бути дорожче, ніж на 30-40 % від ціни традиційних (конвенціональних) товарів. На світовому ринку зростає мотивація до споживання органічних товарів за факторами здорового харчування та збереження навколишнього середовища [2].

Висновки і пропозиції.

Аналізуючи проведені дослідження, можна зазначити, що обмежена платоспроможність населення України не дозволяє збільшити масовий попит на органічну продукцію, оскільки вона належить до групи товарів “розкошу”. Органічна продукція – це насамперед продукт преміум-класу та для VIP-клієнтів. Базою для високих цін на органічні продукти є висока їх собівартість, що обумовлена високою трудомісткістю на одиницю продукції та модернізацією виробництва.

Аналізуючи товаропросування на ринку органічної продукції, встановлено, що при визначенні роздрібних цін найбільша частка витрат формується не під час виробництва чи реалізації, а при зберіганні, переробці, стандартизації та транспортуванні.

В умовах сьогодення, екологічної кризи та епідемії, доречним є розробка державних програм щодо компенсації витрат на виробництво органічної продукції товаровиробникам, здешевлення процедури сертифікації органічного виробництва та

встановлення межі максимальної надбавки на ціну на етапах товаропросування продукції органічного виробництва.

Такі заходи з боку держави забезпечать не лише здешевлення органічної продукції, а й вплинуть на підвищення купівельної спроможності населення. Це в свою чергу вплине на більш стрімкий розвиток органічного виробництва та покращення здоров'я населення.

Список літератури

1. Гуцаленко О.О. Формування ціни на органічну продукцію. Економіка АПК. 2013. № 11. С. 57-60.
2. Кільницька О.С. Фактори та особливості ціноутворення на органічну продукцію. Органічне виробництво і продовольча безпека. ЖНАЕУ. 2017. С. 358-363.
3. Ляліна Н.І, Матвієнко - Біляєва Г.В. Механізм забезпечення розвитку органічного аграрного виробництва в Україні. Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal. 2019. Vol. 5. No. 2. С. 121-140.
4. Маркевич Л.С., Подоляничук О.А. Понятійний апарат терміну “Органічна продукція” та напрямки її обліку. Агросвіт. 2020. № 4. С. 99 – 104.
5. Мартинюк М.П. Державне регулювання органічного виробництва: Стан та перспективи розвитку. Органічне виробництво і продовольча безпека. ЖНАЕУ. 2017. С. 5-10.
6. Маховець М.М. Як знайти своє місце в глобальній органічній торгівлі? АПК інформ. №12 (66). URL: <https://www.apk-inform.com/uk/exclusive/topic/1506789> (дата звернення: 01.04.2020).
7. Подоляничук О.А. Сутність та основи обліку органічної продукції. Агросвіт. 2019. №16. С. 51-57.
8. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини: Закон України від 03.09.2013 р. № 425-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/425-18> (дата звернення: 01.04.2020).
9. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: Закон України від 10.07.2018 р. № 2496-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19> (дата звернення: 01.04.2020).
10. Шкуратов О.І. Сутність екологічної безпеки в аграрному секторі економіки: теоретичні підходи. Агросвіт. 2017. № 15-16. С. 3-10.